

Anmälan mot Gunnarps kyrkliga samfällighet angående handläggningen av en begäran om att få kopior av handlingar, m.m.

Anmälan

I en skrivelse den 2 februari 2006 klagade AA på pastorsämbetet i Gunnarps, Gällareds och Krogsereds församlingar. Han begärde att JO skulle granska handläggningen av en begäran om att få ut kopior av handlingar. AA uppgav i huvudsak följande i sin anmälan.

Den 17 januari 2006 begärde han skriftligen att få kopior av tre bestämda handlingar ur församlingarnas kyrkoarkiv. Handlingarna lämnades inte ut och han fick inte heller något avslagsbeslut.

Till anmälan fogades den skriftliga framställningen om kopia av allmänna handlingar.

Utredning

Gunnarps kyrkliga samfällighet, bestående av församlingarna Gunnarp, Gällared och Krogsered, anmodades att göra en utredning och yttra sig över anmälan. I remissvaret anförde kyrkoherden följande.

Då det saknas personal för dylika arbetsuppgifter kan vi inte tillgodose enskilda individers behov i fråga om s.k. "släktforskning". Däremot finns möjligheter att här på plats få tillgång till olika kyrkoböcker (kyrkoarkivet). Detta har jag också muntligen meddelat nämnde AA.

AA kommenterade remissvaret.

Rättslig reglering

JO:s huvuduppgift är att granska att myndigheter och andra som står under JO:s tillsyn följer lagar och andra författningar i sin verksamhet. Svenska kyrkan är sedan årsskiftet 1999/2000 inte del av det allmänna, d.v.s. de kyrkliga myndigheterna har upphört och ersatts av nya organisationsformer. Detta innebär att Svenska kyrkan nu står under JO:s tillsyn endast till den del dess verksamhet avser myndighetsutövning, se 2 § första stycket 3. lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän.

Grundläggande regler om allmänna handlingars offentlighet finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen. Kapitlet reglerar även primärt frågan om utlämnande av allmänna handlingar. I 6 § lagen (1999:288) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m. anges bl.a. att bestämmelser om begränsningar i rätten att ta del av allmänna handlingar och om skyldigheten att iaktta sekretess finns i sekretesslagen (1980:100).

Av 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 8 § tredje stycket andra meningen sekretesslagen framgår att Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar skall jämföras med myndighet i fråga om befattningen med allmänna handlingar som de förvarar. Detta gäller handlingar som senast den 31 december 1999 har kommit in till eller upprättats hos myndigheter som har upphört och som har haft uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet, eller Svenska kyrkans beslutande församlingar.

Enligt 2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen skall en allmän handling som får lämnas ut – som alltså inte omfattas av någon sekretessbestämmelse – på begäran ”genast eller så snart det är möjligt” på stället utan avgift tillhandahållas den som önskar ta del av handlingen. Av 2 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen framgår vidare att den som önskar ta del av en allmän handling även har rätt att mot fastställd avgift få avskrift eller kopia av handlingen till den del den får lämnas ut. En sådan begäran skall behandlas skyndsamt. Besked i en utlämnande fråga bör normalt lämnas redan samma dag som en begäran har gjorts. Någon eller några dagars fördröjning kan dock godtas om en sådan fördröjning är nödvändig för att myndigheten skall kunna ta ställning till om den efterfrågade handlingen är allmän och offentlig. Härtill kommer att ett visst dröjsmål är ofrånkomligt om framställningen avser eller fordrar genomgång av ett omfattande material.

Som en allmän förutsättning för att en myndighet skall vara skyldig att bistå allmänheten i enlighet med vad som nyss har redovisats gäller emellertid att den som önskar få ut en handling kan precisera vilken handling som avses eller i vart fall kan lämna så detaljerade upplysningar om handlingens innehåll att myndigheten utan större svårigheter kan identifiera den. Myndigheten måste således få klart för sig vilken eller vilka handlingar som avses. Den har å andra sidan i viss utsträckning skyldighet att efterforska en oklart preciserad handling.

Om en framställning om att få ta del av en handling inte kan tillmötesgå fullt ut, skall den som begär handlingen underrättas om detta. Han skall också enligt 15 kap. 6 § andra stycket sekretesslagen underrättas om att han kan begära att frågan hänskjuts till myndigheten och att ett formligt beslut av myndigheten krävs för att ett avgörande skall kunna överklagas. Mot myndighetens avslagsbeslut får sökanden enligt 15 kap. 7 § sekretesslagen föra talan.

Bedömning

JO:s tillsyn över Svenska kyrkan omfattar bl.a. handläggningen av frågor om handlingsutlämnande enligt lagen om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.

Kyrkoherden har i remissyttrandet uppgett att han muntligen meddelat AA att det på plats fanns möjlighet att få tillgång till de efterfrågade handlingarna. Det är emellertid inte tillräckligt enligt tryckfrihetsförordningen. Jag kan med hänvisning till de nyss nämnda bestämmelserna och med hänsyn till vad som kommit fram i ärendet inte finna annat än att samfälligheten har åsidosatt de grundlagsfästa reglerna om handlingsutlämnande.

AA hade redan i sin skrivelse den 17 januari 2006 begärt att få ett skriftligt beslut med fullföljdshänvisning om de begärda handlingarna inte skulle lämnas ut. Samfälligheten borde i den uppkomna situationen om hinder för utlämnande förelegat enligt tryckfrihetsförordningen eller sekretesslagen ha meddelat ett sådant beslut. Annars borde handlingarna på sätt som nyss har beskrivits utan dröjsmål ha lämnats ut till AA. Jag utgår ifrån att samfälligheten vidtar åtgärder för att se till att utlämnande av allmänna handlingar fortsättningsvis sker med föreskriven skyndsamtet och med beaktande av de regler som gäller.

Ärendet avslutas med den allvarliga kritik som ligger i det sagda.